

Návrh racionalizace starobních důchodů

České veřejné penze s parametry platnými od roku 2015 lze poměrně snadno racionalizovat tak, aby byly transparentní a srozumitelné pro lidi¹. Základní manévr této racionalizace, bez změny rozsahu redistribuce, spočívá v podstatném zvýšení základní výměry důchodu na asi 7 770 Kč a ve výrazném snížení sazby procentní výměry důchodu z 1,5 % na 0,4 % za rok pojištění, při současném zrušení redukce vyměřovacího základu (26 % od první redukční hranice). Při tomto manévru nedojde ke snížení žádného nově přiznávaného důchodu, velmi nízké důchody z výdělků do první redukční hranice se zvýší, což bude v zásadě kompenzováno snížením sociální pomoci těmto důchodcům. Návazně bude snížena sazba pojistného na důchodové pojištění o 11 procentních bodů: toto pojistné bude nadále sloužit výhradně financování procentní výměry důchodu; základní výměra důchodu bude financována z obecných daňových příjmů, např. zvýšením sazby daně z příjmů fyzických osob o až 11 procentních bodů. (Při tomto restrukturalizačním manévru lze celé pojistné na důchodové a zdravotní pojištění, placené zaměstnanci, plně nahradit daní z příjmů.)

Navazující reformou starobních důchodů, podporující univerzalitu těchto penzí, je urychlení zvyšování důchodového věku žen tak, aby nejpozději od roku 2030 platil jednotný statutární důchodový věk pro muže a ženy. Souběžně doporučujeme snižovat minimální dobu pojištění až na 5 let a zvýšit zápočet péče o dítě do doby pojištění.

Dalším reformním krokem je vyčlenění základní výměry důchodu ze systému důchodového pojištění a její nahrazení rovným důchodem pro všechny (dlouhodobé) rezidenty. Souběžně lze jednorázově přejít k systému NDC.

Jaroslav Vostatek

22. 9. 2014

¹ Nesrozumitelná, resp. nelogická je především konstrukce procentní výměry důchodu – v důsledku existence redukčních hranic a sazeb. Lidé i experti rozumí rovnému důchodu či základní výměře důchodu – ať je jejich výše v podstatě jakákoliv. Nerozumí však kombinaci s procentní výměrou, protože ta „procentní“ vůbec není. Ze stejného důvodu Ústavní soud v roce 2010 zrušil redukční hranice a sazby. Vláda pak jen pozměnila redukční hranice a sazby. Základní výměra důchodu vznikla od roku 1996, transformací státního vyrovnávacího příspěvku (SVP), který vznikl v roce 1990 jako kompenzace jednorázového zrušení záporné daně z obrátu – tehdy pro všechny občany; SVP byl vlastně „nepodmíněným základním příjmem“ pro všechny rezidenty.